

Utrikesdepartementet

Denna rapport är en sammanställning grundad på Utrikesdepartementets bedömningar. Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild av läget för de mänskliga rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer i landet. Information bör också sökas från andra källor.

Burkina Faso - Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer per den 30 juni 2019

I. SAMMANFATTNING

Sedan presidenten Blaise Compaoré störtades år 2014 genomgår Burkina Faso en demokratiseringsprocess. Landet styrs sedan 2015 av en demokratiskt vald president. Det finns ett flertal politiska partier som kan verka fritt i samhället. Yttrande, mötes- och åsiktsfrihet respekteras och den politiska debatten är pluralistisk. Landet har ett dynamiskt och självständigt civilt samhälle. Kvinnors politiska representation är låg. Parlamentet består av 13 kvinnliga och 114 manliga ledamöter och i regeringen finns sju kvinnliga ministrar av totalt 34.

Burkina Fasos rättssystem präglas av ineffektivitet och korruption. Enbart en liten andel av de brott som anmäls når domslut. Dödsstraffet avskaffades 2018. Antalet väpnade attacker från självförsvarsgrupper mot polis, militär och civila har ökat kraftigt under 2018 och 2019, vilket bland annat lett till en stor grupp internflyktingar, 180 000 personer, som har begränsad tillgång till bland annat mat, vatten, vård och utbildning. Upprepade väpnade attacker i kombination med svag kapacitet hos polis, militär och gendarmeri har gett självförsvarsgrupper, *koglwéogo*, ökat inflytande på landsbygden. Både självförsvarsgrupper och de burkinska försvarsstyrkorna har av människorättsorganisationer

anklagats för mord och utomrättsliga avrättningar i de delar av landet som drabbats hårdast av det eskalerande våldet.

Antalet barnäktenskap och påtvingade äktenskap är oförändrat högt. Åtnjutandet av sexuella och reproduktiva rättigheter är begränsat. Mödradödligheten är hög, avsaknaden av grundläggande hygien och utrustning skapar infektionsrisker för mödrar och nyfödda barn. Påtvingade barnäktenskap och utebliven sex-och samlevnadsundervisning leder till oönskade tonårsgraviditeter.

Befolkningens åtnjutande av de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna är begränsat. Andelen av befolkningen som lever i fattigdom uppgår till dryga 40 procent vilket återspeglas i att landet rankas på plats 183 av 188 länder i FN:s utvecklingsprogram (UNDP) index för mänsklig utveckling. Den bristande tillgången till sanitetsanläggningar och vatten samt till odlingsmark, uppges som stora hinder för att uppnå en tillfredsställande levnadsstandard. Den ekonomiska ojämlikheten är betydande. Andelen barnarbete är hög. Grundskolan dras med brister i kvaliteten på undervisningen.

Nationell lag garanterar män och kvinnor samma rättigheter men i praktiken är diskriminering av kvinnor utbredd. Kvinnor har en underordnad ställning i samhället och har ofta sämre möjligheter till utbildning och arbete, sämre äganderätt och sämre tillgång till krediter. Könsstymning av flickor och kvinnor är olagligt men utbrett. Burkina Faso har ingen lagstiftning som kriminaliserar homosexualitet men det finns heller ingen lagstiftning som skyddar hbtq-personer mot hatbrott eller diskriminering.

II. RÄTTSSSTATENS PRINCIPER

Burkina Faso har sedan självständigheten 1960 haft flera olika konstitutioner och undantagsregimer. Den nu gällande konstitutionen antogs 1991 och lade då grunden för en fjärde republik. Rättsstatens principer, demokrati och individens fri- och rättigheter finns inskrivna i konstitutionen. Regeringen utses av presidenten och är ansvarig inför parlamentet. Sedan slutet av 2015 styrs landet av en demokratiskt vald regering. Den förre presidenten, Blaise Compaoré, tvingades avgå 2014 efter en folkresning. Då hade han suttit 27 år vid makten.

Under 2016 arbetade en grundlagskommitté fram ett förslag till en ny konstitution som skulle innebära en förstärkning av de mänskliga rättigheterna. Centrala punkter i förslaget till ny konstitution är att republikens president bara kan omväljas en gång, att parlamentets övervakande roll över regeringen stärks och att flera statliga kontrollorgan åtnjuter grundlagsstöd. Enligt förslaget ska inte heller parlamentets president kunna omväljas mer en gång. Den nya konstitutionen har dock inte antagits, mot bakgrund av avsikten att detta ska ske genom en folkomröstning. I den stund den nya konstitutionen antas övergår landet till en femte republik.

Under 2016 antogs en ny lag för skapandet av en nationell kommission för de mänskliga rättigheterna. Kommissionens roll är att vara ett självständigt och effektivt organ för efterlevnaden av mänskliga rättigheter i Burkina Faso. Arbetet med att operationalisera kommissionen går långsamt framåt.

Korruption är vanligt förekommande inom offentlig administration och rättssystemet. Anti-korruptionsorganisationen REN-LAC:s rapport för 2017 visar att 69 procent av de tillfrågade i en enkätundersökning bedömer att korruption är vanligt eller mycket vanligt i Burkina Faso. I *Transparency Internationals* index över upplevd korruption har Burkina Faso 2018 plats 78 av 180. Den nuvarande regeringen har nolltolerans mot korruption som uttalad policy. Genom förändring av konstitutionen etablerades en statlig kontroll- och antikorrupsionsmyndighet, ASCE-LC, i november 2015. Myndigheten har mandat att verka för transparens och finansiell kontroll och har en självständig roll. Myndigheten är ny och det kommer sannolikt att ta tid att utarbeta effektiva arbetssätt.

Burkina Faso rankades år 2019 som 73 av 126 länder på *World Justice Projects* rättsstatsindex.

Rättssäkerhet

Rättssystemet är överlag ineffektivt, korrupt och har tidvis varit utsatt för politisk påverkan. De största utmaningarna utgörs av ett föråldrat regelverk, ett otillräckligt antal domstolar, orimligt höga rättegångskostnader och att juristkåren är dåligt betald och korrupt. Detta har bidragit till att fall blir liggande och att antalet uppklarade fall har sjunkit till mycket låga nivåer. Det finns en oskuldspresumtion och domar kan överklagas.

Rättssystemets oberoende och effektivitet är starkt ifrågasatt av den allmänna opinionen. Förtroendet för rättsväsendet är lågt. Detta beror dels på en historik av politiska brott där domslut ännu inte nåtts, dels på rättssystemets ineffektivitet. Enbart en liten andel av de brott som anmäls når domslut. Samtidigt kan personer som misstänks för brott sitta häktade under mycket långa perioder, ibland över ett år. Även minderåriga kan sitta häktade under långa perioder och dömas till fängelsestraff.

Militära domstolar ansvarar för samtliga brott där militär personal anklagas för att ha brutit mot den militära uppförandekoden. Detta innebär att militärdomstolen har ansvar för flera stora fall som berör den tidigare regimens agerande. Rättigheterna i militärdomstolen är desamma som i allmänna (icke militära) domstolar exempelvis när det gäller rätt till juridiskt ombud, att rättegångar är offentliga och vad gäller oskuldspresumtionen. Även i militärdomstolar dömer civila domare. I juli 2017 antogs en ny lag för styrning av militärdomstolar, denna lag innebär bland annat att även civila kan ställas inför rätta i militärdomstol.

Straffrihet och ansvarsutkrävande

Straffriheten i Burkina Faso är omfattande och förekommer på alla nivåer i samhället, både för allvarliga och mindre allvarliga brott. Rättsvårdande myndigheter har inlett utredningar om övervåld i samband med folkresningen 2014, statskuppen 2015 och för några uppmärksammade mordfall begångna under den tidigare regimen. Undersökningskommissionerna, som tillsattes för att utreda brott i samband med folkresningen, har inte fått i uppdrag att utreda kränkningar av de mänskliga rättigheterna i samband med dessa fall. I februari 2018 inleddes rättegången mot de som står anklagade för brott i samband med statskuppen 2015. Att det rättsliga efterspelet dragit ut på

tiden har bidragit till kritiken mot rättssystemet. Rättsprocessen är nu inne i sitt slutskede.

III. DEMOKRATI

De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Samtliga medborgare över 18 år har rätt att rösta och kandidera i val. En stor andel av befolkningen saknar dock identitetshandlingar. De är därmed inte registrerade som medborgare och kan inte heller rösta. Från 2020 kommer medborgare bosatta i utlandet för första gången ha möjlighet att rösta, efter att en förändring av vallagen röstades igenom av parlamentet i juli 2018. Den största gruppen medborgare i utlandet befinner sig i Elfenbenskusten där det potentiellt beräknas finnas 1,5 miljoner röstberättigade burkinier.

Den 29 november 2015 genomfördes fria president- och parlamentsval i Burkina Faso. En lång rad nationella och internationella observatörer kunde konstatera att vallagens föreskrifter följts och att valfusk inte förekommit. Andelen kvinnor i det politiska systemet minskade. Enbart tolv kvinnor (9,5 procent) tog plats i det nyvalda parlamentet, att jämföra med 19 procent år 2012. Partiväsendet i Burkina Faso hämmas av det stora antalet partier (14) som är representerade i parlamentet. Flera av partierna är så pass små att de inte lyckas upprätthålla ett minimum av funktioner.

Kommunalval genomfördes fredligt i maj 2016. Valdeltagandet var 48 procent och välorganiserade nationella valobservatörer kunde konstatera att vallagen följts och valfusk inte förekommit. I slutet av 2020 ska nya president- och parlamentsval hållas. Dessa val är av yttersta vikt för konsolideringen av demokratin i Burkina Faso. Det råder dock viss osäkerhet kring möjligheterna att genomföra dessa val i de delar av landet som drabbats hårdast av det försämrade säkerhetsläget. Om valen inte kan genomföras i hela landet skulle det få en effekt på valdeltagandet och kunna äventyra valresultatets legitimitet.

Oppositionen är mångfacetterad och dynamisk och den verkar utan repressalier. Förslaget till ny konstitution inkluderar ökad maktbalans mellan den exekutiva och legislativa makten, där presidentens makt ämnas minska i förhållande till parlamentet. Det föreslås bland annat att presidenten aldrig ska kunna skaffa sig befogenheter för att kunna bli

omvald efter att ha tjänat maxtiden två mandatperioder.

Det civila samhällets utrymme

Burkina Faso har ett dynamiskt och självständigt civilt samhälle, vilket tydligt visades i samband med övergången till demokrati. Fackföreningar och civilsamhällesorganisationer finns i stor mängd och med stor tematisk bredd. Totalt beräknas omkring 12 000 olika organisationer finnas i det burkinska civilsamhället. Arenor för politisk dialog har byggts upp i samverkan med regeringen. Strejkrätten respekteras och kritik mot regeringen förekommer kontinuerligt och helt öppet. Lagstiftningen kräver att organisationer i civilsamhället registreras hos myndigheterna. Människorättsförsvarare är fria att agera och kritisera utan repressalier. I juni 2017 röstades en ny lag igenom med syfte att stärka skyddet av människorättsförsvarare. Det finns dock brister i verkställandet av lagen.

Enligt en ny lag som röstades igenom i juni 2019 kan personer som agerar på ett sådant sätt att försvarsstyrkor ”demoraliseras” dömas till höga böter eller långt fängelsestraff upp till tio år. Detta är en reaktion på det ökade antalet terroristattacker i landet, där polis och militär regelbundet utsätts för attentat.

IV. MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

De senaste åren har allt fler väpnade attacker mot civila, polis, och militär skett i Burkina Faso. Dessa har skett i framförallt de norra och östra delarna av landet men också i huvudstaden Ouagadougou. Totalt registrerades 223 säkerhetsincidenter under 2018 enligt FN:s kontor för samordning av humanitär hjälp (OCHA) och cirka 180 000 internflyktingar har tvingats lämna sina hem.

I kölvattnet av de väpnade attackerna har traditionella självförsvarsgrupper, *Koglwéogo*, tagit sig an ett utvidgat ansvar för säkerhet när polis och gendarmeri inte uppfattats ha tillräckliga resurser att skydda lokalbefolkningen. Även om lagstiftningen ger våldsmonopol till staten har regeringen agerat med försiktighet. I framför allt landets östra delar är det folkliga stödet för *Koglwéogo* starkt, och många uppfattar att de bidragit till ökad säkerhet. Regeringen försöker hitta

former för att inordna *Koglwéogo* under ordinarie polisstyrkor, men det lokala motståndet mot detta är betydande.

Enligt rapporter i både burkinsk och internationell media är *Koglwéogo* ansvariga för en rad dödliga incidenter i Yirgou i norra Burkina Faso i januari 2019. Incidenterna ska ha varit en hämndaktion efter en väpnad attack med sju döda som följd. Enligt den officiella dödssiffran mördades 49 personer, men organisationer i det burkinska civila samhället bedömer att upp till 210 personer kan ha dött. Inga misstänkta har ännu åtalats och myndigheterna har varken bekräftat vilka aktörer som var inblandade eller justerat den officiella dödssiffran. Fler fall av påstådda övergrepp och mord begångna av *Koglwéogo* har rapporterats.

Politiska mord och utomrättsliga avrättningar har förekommit i Burkina Faso. Juridiska processer pågår, men inget av de historiska fallen som rör den tidigare regimen har ännu lett till domslut. Under demonstrationerna 2014 och 2015 dödade den numera upplösta säkerhetsstyrkan RSP (*Regiment de Sécurité Présidentiel*) totalt 33 obeväpnade demonstranter och omkring 900 skadades. I dessa fall pågår rättsliga processer. Enligt *Human Rights Watch* ska burkinska försvarsstyrkor under 2018 och 2019 ha gjort sig skyldiga till utomrättsliga avrättningar i de områden som har drabbats mest av det rådande säkerhetsläget. Även den väletablerade burkinska människorättsorganisationen *Mouvement Burkinabé des droits de l'Homme et des peuples* (MBDHP) har rapporterat om dessa utomrättsliga avrättningar. Flertalet av de fall av mord och utomrättsliga avrättningar som utförts har enligt ovanstående rapporter riktats mot den etniska gruppen Fulani (fr. Peul).

Tortyr är förbjudet enligt konstitutionen. Flera fall av tortyr har dock rapporterats av människorättsförsvarare. Detta rör i första hand personer som säger sig ha blivit utsatta för tortyr eller andra typer av övergrepp när de blivit gripna av polisen eller befunnit sig i polisiärt förvar. Detta möjliggörs i viss mån av de långa häktningstiderna. Inget fall av tortyr ska ha lett till åtal.

De villkor som råder i fängelser uppfyller inte internationell standard. Enligt människorättsförsvarare inträffar dödsfall i fängelser och

arrestlokaler som en följd av bristfälliga förhållanden och försummelser. Människorättsorganisationen MBDHP har rapporterat att det i genomsnitt sker ett till två dödsfall i månaden bland de intagna. Även justitieministeriets egna rapporter bekräftar höga dödstal. Minderåriga och vuxna sitter åtskilda i fängelset i huvudstaden Ouagadougou, men inte i provinsfängelser. Häktade förvaras med redan dömda. Kvinnor hålls under bättre villkor än män, till stor del därför att de är färre till antalet. Det råder brist på sjukvårdspersonal och mat, vilket leder till att de internerade blir beroende av anhöriga för att kunna äta. Sanitetsanläggningarna är mycket rudimentära. Fängelserna är överbelagda, vilket bland annat förklaras av det ineffektiva rättssystemet med långa häktningstider.

Burkina Faso är ett transitland för handel för sexuella ändamål med kvinnor och barn. Det förekommer att burkinska barn rekryteras för tvångsarbete i jordbruk, guldutvinning, gatuförsäljning, arbete i hem, och – som i fallet med elever i koranskolor – för att tjäna ihop till sitt eget uppehälle. Burkinska barn transporteras till grannländer för tvångsarbete eller sexhandel.

Dödsstraff

I maj 2018 avskaffades dödsstraffet. Även i förslaget till ny konstitution föreslås att dödsstraff förbjuds. Den senaste avrättningen i Burkina Faso skedde 1988. Regeringen har därefter förbundit sig att inte verkställa några dödsdomar.

Rätten till frihet och personlig säkerhet

Konstitutionen och lagstiftningen förbjuder godtyckliga frihetsberövanden. Enligt *International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association* (ILGA) förekommer enstaka fall av gripanden av hbtq-personer anklagade för brott som andra normalt inte grips för. Fri rörlighet är lagfäst och gäller även mellan länder inom samarbetet i Västafrikanska staters ekonomiska gemenskap (*Economic Community of West African States, ECOWAS*).

Yttrande-, press- och informationsfrihet, inklusive på internet

Burkina Faso har fria och dynamiska medier. I *Reportrar utan gränsers* pressfrihetsindex rankas landet på plats 36 av 180 länder för år 2019. Detta innebar en förbättring från plats 42 år 2016.

Det finns inga statliga restriktioner vad gäller användande av internet men i praktiken har endast en ytterst liten del av befolkningen tillgång till en internetuppkoppling. 3G finns, men fungerar dåligt och till höga kostnader. Det finns ingen officiell begränsning av yttrandefriheten. Kvinnors och flickors systematiska underordning i samhället begränsar dock deras möjligheter att göra sin röst hörd. Kvinnor är underrepresenterade i all media, civilsamhällesorganisationer, alla beslutande organ från lokal till central nivå, politiska partier, regering och parlament.

Rätten till mötes- och föreningsfrihet

Föreningsfriheten är grundlagsfäst och respekteras i hög utsträckning av myndigheterna. Politiska partier och fackföreningar kan samlas utan att begära tillstånd hos myndigheterna. De flesta demonstrationer genomförs enligt plan utan våldsamheter eller polisingripanden. Vid enstaka tillfällen har det förekommit att demonstrationer skingras med tårgas.

Religions- och övertygelsefrihet

Burkina Faso är en sekulär stat och rätten att fritt välja, byta och utöva eller inte utöva religion är grundlagsfäst. Religiöst färgad undervisning är inte tillåten i de offentliga skolorna. Religiösa organisationer måste registreras hos myndigheterna. Visst statligt stöd utgår till de tre stora religiösa grupperna – muslimer, katoliker och protestanter. En statlig myndighet (ONAFAR) har till uppgift att övervaka hur regelverket för religiösa organisationer efterlevs och för att främja tolerans och dialog mellan trosriktningar.

V. EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätten till arbete, rättvisa arbetsvillkor och relaterade frågor

Närmare 85 procent av arbetskraften är sysselsatt i lågproduktivt, delvis självförsörjande jordbruk. Andra informella sektorer av ekonomin är också utbredda. Burkina Faso har ratificerat samtliga ILO:s åtta kärnkonventioner. Arbetslagstiftningen är utvecklad och detaljerad, och det finns ett socialförsäkringssystem för anställda i den formella sektorn av ekonomin. Den fackliga organiseringsgraden är hög. Både den formella och informella ekonomin har drabbats hårt av det svåra säkerhetsläget i landet.

I Burkina Faso finns begränsade allomfattande sociala försäkringssystem. Det är istället fackföreningar, civilsamhällsorganisationer, kooperativ och andra som tar för att säkerställa sociala trygghetslösningar. Kvinnor utgör mellan sju och åtta procent av löntagarkollektivet. I yrken som kräver högre utbildning utgör de fyra procent – en andel som legat konstant lågt de senaste tio åren. Kvinnorna är vidare, på grund av diskriminering, de mest utsatta arbetarna i den informella ekonomin. Andelen barnarbete är mycket hög, fyra av tio barn arbetar, mestadels inom jordbruk och boskapsskötsel, men även inom gruvnäring, trots att lagstiftningen mot barnarbete har skärpts.

Rätten till bästa uppnåeliga fysiska och mentala hälsa

Trots förbättringar de senaste 30 åren förblir det övergripande hälsoläget i Burkina Faso prekärt. Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) beräknades 2015 den förväntade livslängden till 60 år. Endemiska epidemier är fortsatt en stor utmaning. Det bekymmersamma läget förklaras främst av en bristande tillgång till grundläggande hälso- och sjukvård samt grundläggande samhällsservice som vatten och sanitet. En lag om universell sjukförsäkring antogs 2015 av parlamentet.

De mest sårbara grupperna är mödrar och barn. Dödligheten hos barn under fem år uppmättes 2015 till 89 per 1 000 barn enligt WHO. Mödradödligheten är hög och ligger på 371 kvinnor per 100 000 födslar. Den har dock nästan halverats sedan 1990. Avsaknaden av grundläggande hygien och utrustning skapar höga infektionsrisker för mödrar och nyfödda barn. Enligt *Amnesty International* kan en fjärdedel av mödradödligheten härledas till osäkra aborter. Lagstiftningen avseende abort reviderades 2018 och innebär en förbättring för sexuella och reproduktiva rättigheter. En graviditet kan avbrytas, efter läkares tillstånd, vid fara för moderns liv eller vid fosterskador och utan tidsrestriktioner. Abort kan utföras upp till 14:e graviditetsveckan i de fall då kvinnan utsatts för våldtäkt eller incest. Brott ska fastslås i domstol innan tillstånd till abort utfärdas. I praktiken innebär det långsamt fungerande rättssystemet ett hinder i tillgången till säkra aborter vid våldtäkt eller incest. Det saknas även tillgång till information bland stora delar av befolkningen gällande möjligheterna att få abort.

Påtvingade barnäktenskap och obefintlig eller bristfällig sex- och samlevnadsundervisning leder till oönskade tonårsgraviteter. Enligt WHO har enbart 17 procent av kvinnor tillgång till preventivmedel, för flickor mellan 15 och 19 år ligger siffran på sju procent. Höga kostnader, långa avstånd till hälsocentraler och apotek, brist på information och mäns negativa inställning till preventivmedel anges som de viktigaste orsakerna till denna låga användningsgrad. Varje kvinna i Burkina Faso föder i medel 5,3 barn. Födelseantalet har dock minskat från 1990 när det låg på sju barn per kvinna.

Tillgången till vård för psykisk ohälsa är mycket begränsad. Antalet öppen- och slutenvårdsanläggningar för psykisk ohälsa uppgick enligt WHO 2016 till 0,6 per 100 000 invånare.

Rätten till utbildning

Grundskola är obligatorisk och kostnadsfri upp till 16 års ålder. Eleverna får dock betala för bland annat skoluniformer. Andelen pojkar som börjar grundskolan är 65 procent och andelen flickor 61 procent, enligt Unicef. Av pojkarna fortsätter 19 procent på sekundärnivån och av flickorna 15 procent. Regeringen arbetar med att öka antalet skolor, rekrytera och utbilda fler lärare, genomföra pedagogiska reformer med barns rättigheter i fokus, utöka undervisning på lokalspråk och insatser för att bättre integrera fransk-arabisk språkundervisning i skolsystemet.

Bristen på utbildade lärare, skolbyggnader och latriner främst på landsbygden innebär i praktiken hinder för många. Bristen på latriner, vatten och tvål på skolområdena innebär ett synnerligen stort hinder för menstruerande flickors skolgång. Den fjärdedel av alla barn som saknar födelseattester kan inte heller skrivas in i skolorna. Vidare brister kvaliteten på undervisningen i många avseenden. Undervisning sker på franska, och inte på barns modersmål och antalet elever i varje klassrum överstiger inte sällan 100.

Som en följd av det eskalerande våldet i vissa delar av Burkina Faso har 145 000 barn inte längre tillgång till utbildning enligt Rädda Barnen. Över 2 000 skolor har stängts till en följd av våldet, varav hälften i Sahelregionen, enligt OCHA. Skolor har också varit ett direkt mål för väpnade attacker. Enligt Rädda barnen riktades 37 procent av alla attacker under 2018 mot skolor.

I landet finns omkring 7 000 koranskolor med sammanlagt 140 000 elever, i huvudsak pojkar. Undervisningen i dessa skolor omfattar i liten grad läs- och skrivkunnighet eller andra ämnen som ingår i den nationella läroplanen. Det förekommer att elever i koranskolor tigger ihop pengar som sedan går till skolorna.

Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

Burkina Faso är ett av världens fattigaste länder, med placering 183 av 189 på UNDP:s index för mänsklig utveckling. Drygt 40 procent av befolkningen lever under den nationella fattigdomsgränsen, enligt en hushållsundersökning från 2014. Detta utgör en minskning från 46 procent 2009. Nära nio av tio av de som lever i fattigdom bor på landsbygden. I takt med ökad urbanisering ökar dock andelen som lever i fattigdom i städer. Måts fattigdomen flerdimensionellt är den högst i de norra och östra delarna av landet. Människor i dessa landsändar saknar i hög grad tillgång till utbildning, sanitet och energi, detta har dessutom förvärrats av den rådande säkerhetssituationen.

Tillgången till vatten har förbättrats i stora delar av landet men skillnader kvarstår mellan urbana områden och landsbygden. Enligt Unicef hade 76 procent av hushållen på landsbygden tillgång till rent dricksvatten 2015, att jämföra med 97 procent av hushållen i urbana områden. Vatten för odling saknas ofta under den långa torrperioden från oktober till maj. Tillgången till latriner var 2015 sju procent bland hushåll i landsbygdsområden, och 50 procent i urbana områden.

VI. RÄTTEN ATT INTE UTSÄTTAS FÖR DISKRIMINERING

Kvinnors åtnjutande av de mänskliga rättigheterna

Burkina Faso är ett av världens minst jämställda länder och hamnade 2017 på plats 145 av 159 länder på UNDP:s jämställdhetsindex (*Gender Inequality Index*). Nationell lag ger män och kvinnor samma rättigheter men i praktiken är diskriminering av kvinnor utbredd. Kvinnor har en underordnad ställning i samhället och har ofta sämre möjligheter till utbildning och arbete, äganderätt och tillgång till krediter. Även om lagen erkänner lika arvsrätt går enligt praxis familjens och kollektivets rättigheter går före individens. Detta leder oftast till att kvinnor förnekas rätt till mark. Kvinnan anses istället vara en ägodel som efter mannens död kan ärvas av dennes släktingar. Enligt en rapport från organisationen *Care International* är mäns kontroll över kvinnors

inkomster fortsatt omfattande.

Flera hundra tusen flickor och kvinnor får sina rättigheter begränsade på grund av att de gifts bort ofrivilligt och i låg ålder. Förekomsten av tvångs- och barnäktenskap är omfattande. Enligt Unicef gifter sig 52 procent av flickorna innan de fyllt 18 år och tio procent innan 15 års ålder. Den legala åldersgränsen för äktenskap för flickor är 17 år. Regeringen har inte vidtagit effektiva åtgärder för att hindra dessa äktenskap och erbjuder inte skydd i form av säkra härbärgen för de flickor och kvinnor som utsätts. Enbart ett sådant härbärge finns i dagsläget i Burkina Faso. Enligt *Amnesty International* är det endast ett tiotal flickor varje år som anmäler att de utsatts för tvångsäktenskap och de ansvariga lagförs inte.

I oktober 2015 antogs en lag i syfte att förebygga och beivra våld mot kvinnor och flickor. Lagen omfattar även tvångsäktenskap liksom sexuellt våld och straffskalorna skärptes. En undersökning beställd av Interparlamentariska unionen anger att en tredjedel av landets kvinnor utsatts för fysiskt våld, i flertalet fall är förövarna offrets partner. Stora mörkertal föreligger dessutom eftersom rädslan för repressalier är stor bland dem som anmäler. Enligt människorättsorganisationer är våldtäkter vanliga, men tillförlitlig statistik över rapporterade eller anmälda fall saknas.

Könsstympling av flickor och kvinnor är utbrett i Burkina Faso trots att det har varit olagligt sedan 1996. Könsstympling orsakar dödsfall och funktionsnedsättning bland kvinnor och flickor. Enligt *Amnesty International* uppgav, år 2015, 68 procent av kvinnorna i Burkina Faso i åldern 15 till 49 år att de hade genomgått könsstympling. Enligt Unicef är 90 procent av de som utsätts för könsstympling under tio år. Den fortsatta utövningen kan förklaras av den djupa förankring könsstympling har i traditionella sedvänjor. Få åtalas under den nuvarande lagen.

Kvinnors deltagande i det politiska livet är begränsat. Den nuvarande vallagen från 2009 ställer krav på att politiska partier ska inkludera minst 30 procent män och kvinnor på sina vallistor. I praktiken är lagen tandlös och har inte resulterat i några konkreta resultat. Kvinnors deltagande i beslutsfattande organ på landsbygden är ytterst begränsat

och det finns i dagsläget ingen nationell strategi för att avhjälpa detta.

Barnets rättigheter

Andelen barn som andel av befolkningen är mycket hög. Burkina Faso har ratificerat samtliga centrala internationella konventioner för barns rättigheter och skydd. Barnarbete är trots det mycket vanligt i landet. Omkring 39 procent av alla barn mellan fem och 17 år arbetar helt eller delvis. År 2015 skärptes lagstiftningen kring barnarbete, inte minst inom gruvnäring. Åldersregleringen är strikt. Minimiålder för yrkesarbete är 16 år och för farligt arbete 18 år. Barnarbete inom hantverksmässig brytning av guld är mycket vanligt, trots enorma hälsorisker. En studie gjord av Unicef år 2010 visade att 83 procent av barnen som jobbade med guldbrytning aldrig gått i skolan och 67 procent jobbade mer än 10 timmar om dagen.

Burkina Faso är ursprungsland, genomfartsland och destination för handel med barn. Handeln med barn förser främst fyra olika sektorer med arbetskraft: guldbrytning, den informella sektorn, jordbruk och hushållstjänster.

Straffbarhetsåldern i Burkina Faso är 13 år. Minderåriga ska hållas avskilda från vuxna i häkte och fängelse, men tillämpningen är bristfällig. Ungefär tre procent av befolkningen i landets fängelser är under 18 år. Gatubarn förekommer, men är ovanligt eftersom barn ofta tas om hand av släktingar när behov uppstår. Minimiålder för värvning till de väpnade styrkorna är 20 år och inget tyder på att detta inte respekteras.

Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Franska är det officiella språket i Burkina Faso. En ny lag antogs i maj 2019 för att stärka inhemska språks ställning och användning, bland annat i den statliga administrationen. Det finns ett sextiototal etniska grupper i landet och dessas inbördes förhållanden har fram tills nyligen kännetecknats av relativ fredlig samlevnad över etniska gränser. En kraftig befolkningsökning har dock bidragit till konflikter om mark- och betesrättigheter och en allt hårdare konkurrens om naturresurser. Därtill har spänningar uppstått i samband med det eskalerande antalet väpnade attacker mot civila och responsen från självförsvarsgrupper och de burkinska försvarsstyrkorna.

Vedergällningsaktioner som inkluderat utomrättsliga avrättningar har enligt rapporter från människorättsorganisationer som *Human Rights Watch* och MBDHP i hög grad riktats mot den etniska gruppen Fulani (fr. Peul). Gruppen, som i huvuddel är boskapsskötare och nomader, har historiskt sett upplevt sig vara marginaliserade och diskriminerade av den burkinska staten. Burkina Fasos konstitution erkänner inte heller gruppens ställning som urfolk. Gruppen har bland annat begränsade möjligheter till att nyttja grundläggande samhällsservice som utbildning och vård.

Hbtq-personers åtnjutande av mänskliga rättigheter

Burkina Faso har ingen lagstiftning som kriminaliserar homosexualitet men det finns heller ingen lagstiftning som skyddar hbtq-personer mot hatbrott eller diskriminering. Hbtq-personer utsätts för utbredd diskriminering och våld eller hot om våld. Att identifiera sig som hbtq-person är tabubelagt av samhället. I en enkät utförd av Afrobarometer hamnade Burkina Faso på plats tre av de mest homofoba länderna i Afrika.

Organisationer som arbetar med rättigheter för hbtq-personer har ingen framträdande ställning i landet och har inte kunnat registrera sig. I Burkina Faso finns organisationer som jobbar med hiv och aids-frågor och som till viss del riktar in sig på män som har sex med män.

Godtyckliga frihetsberövanden av hbtq-personer förekommer. Enligt ILGA greps, mellan mars 2017 och december 2018, tio hbtq-personer i Ouagadougou och ytterligare 38 i Bobo-Dioulasso, landets näst största stad. Enligt nätverket *Queer African Youth Network* har det hänt att hbtq-personer dömts för brott som personer med annan sexuell läggning inte döms för, till exempel prostitution eller otukt. Det är dock osäkert hur vanligt förekommande detta är.

Flyktingars och migranters rättigheter

Nationell lag ger möjlighet att söka asyl och beviljas flyktingstatus. För närvarande finns omkring 29 000 flyktingar från Mali i Burkina Faso. Dessa gavs flyktingstatus när de anlände och placerades i läger administrerade av FN:s flyktingkommissarie (UNHCR). UNHCR har på olika sätt arbetat för flyktingars möjlighet till självförsörjning och integrering i det burkinska samhället. Detta har dock försvårats på

grund av det försämrade säkerhetsläget i Burkina Faso.

I landet finns 180 000 internflyktingar som flytt på grund av det eskalerande våldet. Internflyktingarna har ökat från 8 000 sedan augusti 2018 och antalet väntas fortsätta öka kraftigt under 2019. Förutom förlorade inkomstmöjligheter har dessa otillräcklig tillgång till bland annat mat, vatten, vård och utbildning. Nio av tio internflyktingar bor i värdsamhällen. 11 000 burkinier har även flytt till Mali.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Nationell lag förbjuder diskriminering av människor med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning när det gäller anställningar, tillgång till utbildning, hälsovård eller andra tjänster som staten tillhandahåller. Regler för att öka tillgång för personer med funktionsnedsättning till sådana tjänster har också införts, men tillämpningen av dem är bristande.

Utbildningsmöjligheter för personer med funktionsnedsättning är begränsade. Enligt *Handicap International* saknar 85 procent av personer med funktionsnedsättning utbildning, 56 procent har inte tillgång till yrkessysselsättning och 73 procent av barnen med funktionsnedsättning går inte i skolan. Hindren är många och inkluderar brist på tillgänglighetsanpassade lokaler, specialutbildade lärare och avsaknad av anpassade manualer. Personer med funktionsnedsättning har också begränsad tillgång till anpassade vårdinsatser. En utbredd uppfattning är att personer med funktionsnedsättning bör stanna i hemmen och att familjen bör sörja för dem.

VII. EXEMPEL PÅ SVENSKT OCH INTERNATIONELLT ARBETE RÖRANDE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER, DEMOKRATI OCH RÄTTSTATENS PRINCIPER I LANDET

Sverige har ett omfattande utvecklingssamarbete med Burkina Faso inom mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Regeringens demokratisatsning, som går ut på att Sverige i alla sammanhang ska stå upp för demokratiska principer, arbeta för att stärka demokratin och uttrycka kritik när den brister, genomförs också i Burkina Faso. En strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med landet gäller från 2018 till 2022. Strategin har ett starkt fokus på mänskliga

rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet. Inom ramen för strategin ger Sverige stöd till Burkina Fasos parlament. Stödets syfte är att stärka parlamentets lagstiftande och ansvarsutkrävande roll och för att främja en fördjupad dialog med medborgarna. Sverige stödjer kontroll- och antikorrupsionsmyndigheten och justitieministeriets arbete med att genomföra rekommendationerna från FN:s universella granskningsmekanism (UPR).

Vidare stödjer Sverige det civila samhället genom stöd till den svenska organisationen *Diakonia* och lokala partnerorganisationer. Dessa har i samarbete med varandra etablerat en mekanism för ökat ansvarsutkrävande av myndigheter inom en rad olika samhällsområden. Sverige ger även stöd till *Fondation Hironnelle*, en schweizisk organisation som arbetar för en inkluderande och transparent samhällsdebatt genom att producera medieinnehåll riktat till unga på en rad olika språk. Slutligen ger Sverige även stöd till olika insatser för att stärka arbetet för jämställdhet, bland annat till *National Democratic Institute* för att främja kvinnors och ungas deltagande i politiken och till *Diakonia* för att driva en jämställdhetsfond.

EU:s förbindelser med Burkina Faso går tillbaka till 1959. EU spelar en aktiv roll i internationella och regionala politiska fora som exempelvis GISAT-BF (*International Follow-up and Support Group for the Transition in Burkina Faso*) och G5 Sahel, ett samarbete mellan fem länder i Sahelregionen. EU stödjer också aktivt övergångsprocessen till demokrati, inklusive genom stöd till valprocesserna 2015 och 2016. Den politiska dialogen behandlar olika utvecklingsaspekter, såsom politik för fredsbyggande, säkerhet, konfliktförebyggande och konfliktlösning, regionalt samarbete, respekt för de mänskliga rättigheterna, demokratiska principer som grundar sig på rättsstatens principer och öppen och ansvarsfull förvaltning av offentliga angelägenheter. En betydande del av EU:s finansiering är avsedd till främjande av gott samhällsstyre i olika aspekter, inklusive rättsstatens principer och god lokal samhällsstyrning.

FN-systemet är väletablerat i Burkina Faso och har traditionellt haft ett fokus på långsiktigt utvecklings-samarbete, med inriktning på bland annat god samhällsstyrning och jämställdhet. Nio FN-organ har

landskontor i Burkina Faso, däribland UNDP, UNHCR, Unicef och FN:s befolkningsfond (UNFPA).

Den senaste granskningen i FN:s universella granskningsmekanism ägde rum i maj 2018 och av totalt 204 rekommendationer accepterades 184. Sverige gav tre rekommendationer: främja ett självständigt och effektivt rättssystem; få slut på bruket av könsstympning av kvinnor och flickor och lagföra förövarna; fastställa minsta ålder för äktenskap för både flickor och pojkar till 18 år; samt, vidta rättsliga åtgärder för att förhindra barnäktenskap och påtvingade äktenskap. Alla tre rekommendationer accepterades av Burkina Faso.

VIII. RATIFICERING AV CENTRALA KONVENTIONER OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (*International Covenant on Civil and Political Rights*) ratificerades år 1999. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 1999. Burkina Faso är inte part till det fakultativa protokollet om avskaffandet av dödsstraffet.

Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (*International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights*, ICESCR) ratificerades år 1999. Burkina Faso är inte part till det fakultativa protokollet om enskild klagorätt.

Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (*International Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination*, ICERD) ratificerades år 1974.

Konventionen om avskaffandet av alla former av diskriminering mot kvinnor (*Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*, CEDAW) ratificerades år 1987. Det fakultativa protokollet om enskild klagorätt ratificerades år 2005.

Konventionen mot tortyr, *Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CAT)* ratificerades år 1999. Det fakultativa protokollet om förebyggande av tortyr ratificerades år 2010.

Konventionen om barnets rättigheter (*Convention on the Rights of the Child, CRC*) ratificerades år 1990. Det fakultativa protokollet om indragning av barn i väpnade konflikter och det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi ratificerades år 2007 respektive år 2006.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities, CRPD*) ratificerades år 2009.

Internationella konventionen till skydd för alla människor mot påtvingade försvinnanden (*International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearances, ICED*) ratificerades år 2009.

1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning (*Convention Relating to the Status of Refugees, 1951 Refugee Convention*) och det tillhörande protokollet ratificerades år 1980.

Romstadgan för internationella brottmålsdomstolen (*Rome Statute of the International Criminal Court*) ratificerades år 2004.

Regionala instrument

Afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter (*African Charter on Human and Peoples Rights, ACHPR*) ratificerades år 1984.

Tilläggsprotokollet om kvinnors rättigheter ratificerades år 2006.

Afrikanska stadgan om barnens rättigheter och välfärd (*African Charter on the Rights and Welfare of the Child, ACRWC*), ratificerades år 1992.

